

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ РЕГІОНУ

М. Ю. МИРОНЕНКО, доктор наук із державного управління, професор;
О. В. ГАЙДЕЙ

(Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету)

Анотація. Метою статті є дослідження джерел формування фінансових ресурсів регіону, аналіз складу й динаміки фінансових ресурсів Вінницької області та їх впливу на економічний розвиток. **Методика дослідження.** Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. **Результати.** У статті розглянуто сутність фінансових ресурсів регіону, досліджено джерела та елементи фінансової ресурсної бази регіону. Проаналізовано склад і динаміку фінансових ресурсів Вінницької області (фінансових ресурсів населення, підприємств та місцевого бюджету) за 2015–2017 рр. Визначено проблеми формування й використання фінансових ресурсів регіону та запропоновано завдання для їх вирішення. **Практична значущість результатів дослідження.** У статті обґрунтовано, що впровадження запропонованих заходів може сприяти збільшенню суми грошових коштів для розвитку регіону.

Ключові слова: фінансові ресурси, регіон, доходи, державне регулювання, фінансовий потенціал регіону.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні фінансові ресурси необхідні для фінансування як поточних, так і структурних перетворень економіки й забезпечення її економічного росту. Тому виникає гостра необхідність в оцінці фінансового потенціалу як на рівні регіону, так і на рівні господарюючих суб'єктів і населення, а також пошуку механізмів розвитку та шляхів його збільшення. Задоволення існуючих проблем регіону можливе лише за умови достатньої кількості фінансових ресурсів, обсяги яких мають відповідати поставленим завданням. Тому актуальним питанням є дослідження джерел формування фінансових ресурсів регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі економічного спрямування питання формування фінансових ресурсів регіону досліджують такі вітчизняні науковці та практики, як М. А. Коваленко, О. В. Басюк, О. В. Нагорна, О. Ф. Петрук, Ю. В. Васишин. Проте аналіз питань, що існують у цій сфері, дає змогу визначити, що питання визначення джерел формування фінансових ре-

сурсів регіону є не до кінця розглянутим, тому вимагає подальших досліджень, розроблення і впровадження дієвих заходів, які сприятимуть збільшенню фінансових ресурсів та покращенню рівня економіки держави загалом.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження джерел формування фінансових ресурсів регіону, аналіз динаміки фінансових ресурсів Вінницької області та їх впливу на економічний розвиток.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У сучасних умовах вирішення переважної більшості проблем життєзабезпечення населення зосереджується на регіональному рівні. Особливої ваги набувають питання фінансової самостійності та забезпеченості регіонів, вирішення яких значною мірою залежить від структури економіки та рівня її розвитку на відповідній території. Саме тому постає потреба в деталізації сутності та змісту фінансових ресурсів регіону, джерел їх формування.

Фінансові ресурси регіону – це сукупність фінансових фондів, які беруть участь у забезпеченні діяльності місцевих суб'єктів господарювання [1, с. 45].

Ресурси регіону, зокрема фінансові ресурси, – це один зі складових елементів економічної системи регіону, тобто це ті конкретні фінансові кошти, якими розпоряджається регіон за певний період. У результаті такого використання фінансові ресурси чи зменшуються, чи збільшуються, чи залишаються на такому ж рівні. Залишками цих фінансових ресурсів і визначається рівень фінансового потенціалу регіону. Перетворення

фінансових ресурсів усередині економічної системи регіону відбувається повсякчасно й безперервно, тому визначити фінансовий потенціал регіону достатньо складно. Починати необхідно з визначення наявних фінансових ресурсів у регіоні та джерел їх формування [2, с. 221].

Схематично взаємодію всередині економічної системи регіону можна представити у вигляді моделі (рис. 1).

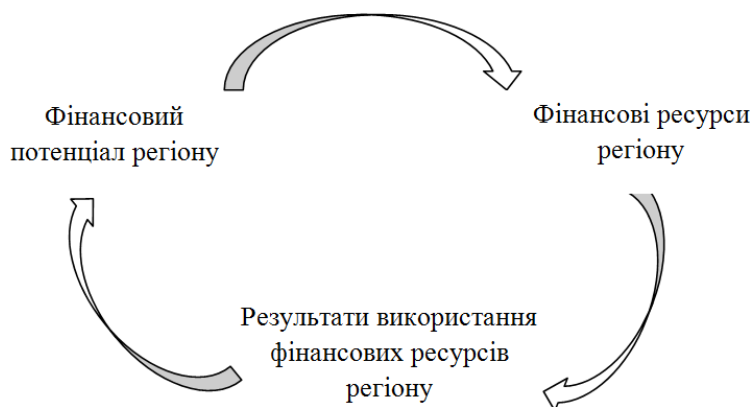

Рис. 1. Модель економічної системи регіону

Слід зазначити, що результати використання фінансових ресурсів регіону будуть із кожним новим колом завжди відрізнятися від попередніх. Фінансові ресурси перетворюються на певний результат, у цьому процесі вони набувають нових якісних і кількісних рис. І вже новий

сформований фінансовий потенціал буде визначати той об'єм фінансових ресурсів, яким регіон зможе розпорядитися в новому колі.

Джерела формування фінансових ресурсів регіону поділяються на джерела внутрішнього й зовнішнього походження (рис. 2).

Рис. 2. Джерела формування фінансових ресурсів регіону

Основну частину фінансових ресурсів регіону становлять фінансові ресурси населення, фінансові ресурси підприємства та фінансові ресурси бюджету відповідного регіону. Проаналізуємо динаміку цих складових на прикладі Вінницької області, розглянемо динаміку доходів населення протягом 2015–2017 рр. (табл. 1).

Як бачимо з даних табл. 1, середньомісячна заробітна плата штатних працівників протягом

досліджуваного періоду зростала, у 2017 р. вона досягла суми 6 121 грн. Якщо розглядати динаміку доходів населення, то порівняно із 2015 роком у 2016 р. доходи населення регіону зросли на 10 965 млн грн, або на 18 %, а у 2017 р. загальна сума доходів населення становила 91 131 млн грн, що на 19 243 млн грн більше ніж у попередньому році. Таке підвищення зумовлене підвищенням курсу валют, що вплинуло на інфляційні процеси в області.

Таблиця 1

**Динаміка доходів населення Вінницької області
протягом 2015–2017 рр. [побудовано на основі [4]]**

Показник	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2016–2015	2017–2016	2016–2015	2017–2016
Середньомісячна з/п штатних працівників, грн	3 396	4 189	6 121	793	1 932	23,4	46,1
Загальна сума доходів, млн грн	60 923	71 888	91 131	10 965	19 243	18,0	26,8

Наступною складовою фінансових ресурсів регіону є фінансові ресурси підприємств та організацій. У Вінницькій області найбільш розвинутими є підприємства промисловості,

сільського господарства, будівництва та ін. Результати балансу підприємств Вінницької області за 2015–2017 рр. за видами економічної діяльності наведені в табл. 2.

Таблиця 2

**Доходи підприємств Вінницької області за 2015–2017 рр.
за видами економічної діяльності, млн грн [побудовано на основі [4]]**

Показник	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %	
				2016–2015	2017–2016	2016–2015	2017–2016
Сільське, лісове та рибне господарство	5 724,5	7 963,8	8 345,3	3 239,3	381,5	68,4	4,8
Промисловість	321,7	1 369,0	1 543,2	1 047,3	174,2	325,6	12,7
Будівництво	1 034,2	2 669,0	3 545,9	1 634,8	876,9	158,1	32,9
Оптова та роздрібна торгівля	-84,2	277,3	321,7	361,5	44,4	-429,3	16,0
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-516,2	-218,9	-104,6	297,3	114,3	-57,6	-52,2
Фінансова та страхова діяльність	23,1	-386,3	-12,8	-409,4	373,5	-1 772,3	-96,7
Операції з нерухомим майном	-248,4	6,4	32,5	254,8	26,1	-102,6	407,8
Усього	5 228,7	9 441,7	10 888,4	4 213,0	1 446,7	80,6	15,3

Протягом аналізованого періоду відбулося підвищення майже всіх показників балансу підприємства, найбільше підвищення протя-

гом 2016–2017 рр. було помічене на підприємствах промисловості (134,2 млн грн), будівництва (8 76,9 млн грн), оптової та роздрібно-

торгівлі (44,4 млн грн). Зниження показників балансу було помічене лише у фінансовій та страховій діяльності підприємств у 2016 р. порівняно із 2015 роком – на -409,4 млн грн. У загальному доходи підприємств Вінницької області протягом 2015–2017 рр. зростали, у 2016 р. збільшилися на 4 213 млн грн (80,6 %),

а у 2017 р. – на 1 446,7 млн грн (15,3 %). Така динаміка даних є позитивним показником і свідчить про зростання фінансових ресурсів досліджуваного регіону.

Ще однією важливою складовою загальної суми фінансових ресурсів регіону є фінансові ресурси бюджету (рис. 3).

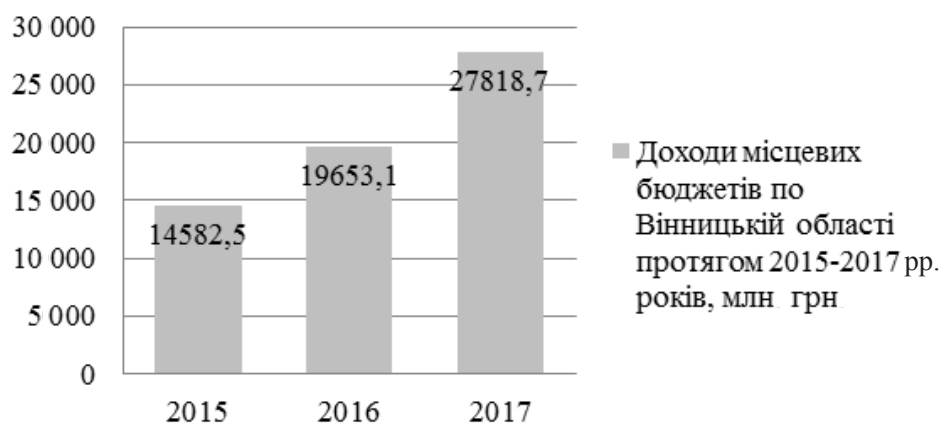

Рис. 3. Динаміка доходів місцевих бюджетів по Вінницькій області протягом 2015–2017 рр. [розроблено на основі [5]]

Розглянувши діаграму (рис. 3), можна побачити, що доходи місцевих бюджетів у Вінницькій області протягом досліджуваного періоду зростали, у 2017 році їх сума становила 27 818,7 млн грн.

Також важливими джерелами формування

фінансових ресурсів регіону є власні кошти підприємств та організацій, залучені кредити та інвестиційні кошти, які надходять як із внутрішніх, так і зовнішніх джерел. Розглянемо динаміку цих показників у Вінницькій області протягом 2015–2017 рр. (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка власних кошти підприємств та організацій, залучених кредитів та інвестиційних коштів у Вінницькій області протягом 2015–2017 рр. [побудовано на основі [4]]

Показник	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2016–2015	2017–2016	2016–2015	2017–2016
Власні кошти підприємств та організацій, млн грн	4 584,1	5 442,2	7 449,4	858,1	2 007,2	18,7	36,9
Залучені кредити, млн грн	445,1	324,9	342,3	-120,2	17,4	-27,0	5,4
Інвестиційні кошти, млн дол. США	187,1	179,8	155,7	-7,3	-24,1	-3,9	-13,4

Проаналізувавши дані табл. 3, можна побачити, що власні кошти підприємств та організацій протягом досліджуваного періоду збільшувалися, найбільший приріст був помічений у 2017 р. порівняно із 2016 роком на 1 007,2 млн грн, або на 36,9 %. Динаміка суми залучених кредитів була нестабільна. У 2016 р. був помічений від'ємний абсолютний

та відносний приріст. Але вже у 2017 р. абсолютний приріст становив 17,4 млн грн, відносний 5,4 %. Сума інвестиційних коштів протягом 2015–2017 рр. зменшувалася, у 2017 р. вона зменшилася на 24,1 млн дол. США або на 13,4 % порівняно із 2016 роком. Така тенденція може свідчити про те, що виробничий потенціал регіону знижується, зменшується

обсяг випуску продукції в регіоні, саме тому дана проблема потребує вирішення.

Отже, загалом фінансові ресурси Вінницької області протягом 2015–2017 рр. зростали, але для більш швидкого та ефективного розвитку регіону необхідно намагатися збільшувати його фінансовий потенціал, що можна виконати за рахунок залучення інвестиційних коштів.

Нинішні проблеми формування і використання фінансових ресурсів регіону полягають у:

- відносній відокремленості руху фінан-

сових ресурсів кожного із суб'єктів, що знижує загальний економічний ефект;

- податковому тиску, що сприяє перетіканню коштів до тіньового сектору;
- розбіжності інтересів суб'єктів господарювання та органів місцевого самоврядування як представника територіальної громади [3, с. 252].

Для вирішення цих та інших проблем необхідно впроваджувати заходи підвищення ефективності формування й використання фінансових ресурсів регіону (табл. 4).

Таблиця 4

Пріоритетні напрями підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів регіону

Пріоритетні напрями	Форми реалізації
Планування	Розробка стратегічних, поточних, оперативних планів
Оптимізація джерел фінансових ресурсів	Розрахунки вартості фінансових ресурсів по джерелах
Акумуляція фінансових ресурсів	Розміщення фінансових ресурсів у прибуткових фінансових інструментах
Проведення фінансової діагностики	Розробка методики проведення фінансової діагностики
Удосконалення критеріїв оцінки використання фінансових ресурсів	Розробка оцінних показників, що характеризують ефективність використання фінансових ресурсів
Використання системи норм і нормативів	Оптимізація обсягу, складу та структури фінансових ресурсів за окремими їх складовими

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Отже, фінансові ресурси регіону – це сукупність фінансових фондів, які беруть участь у забезпеченні діяльності місцевих суб'єктів господарювання. Основну частину фінансових ресурсів регіону становлять фінансові ресурси населення, фінансові ресурси підприємства та фінансові ресурси бюджету відповідного регіону. Проаналізувавши дані по Вінницькій області протягом 2015–2017 рр., слід зазначити, що відбулося зростання обсягу фінансових ресурсів. Для збільшення фінансових ресурсів Вінницької області необхідним завданням є пошук додаткових незадіяних резервів наповнення бюджетів як складових зростання фінансових ресурсів регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фінанси регіону : навч. посіб. / М. А. Коваленко, Т. О. Мацієвич, Г. М. Полевик, Н. В. Радванська ; за ред. проф. М. А. Кова-

ленко ; Херсон. нац. техн. ун-т. – Херсон : Олді-плюс, 2011. – 312 с.

2. Басюк О. В. Питання вдосконалення механізму розвитку фінансового потенціалу Одеської області / О. В. Басюк // Науковий вісник. – 2009. – № 13 (91). – С. 219–230.
3. Нагорна О. В. Фінансові ресурси регіону як основа формування його інвестиційного потенціалу / О. В. Нагорна, Ю. В. Васишин // Молодий вчений. – 2016. – № 6. – С. 250–253.
4. Офіційний сайт Головного управління статистики у Вінницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information.html> (дата звернення: 1.12.2018). – Назва з екрана.
5. Офіційний сайт Головного управління Державної казначейської служби України у Вінницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov>.

ua/reg/control/vin/uk/index (дата звернення: 1.12.2018). – Назва з екрана.

6. Петрук О. Ф. Забезпеченість фінансовими ресурсами регіону – основа соціально-економічного розвитку (на прикладі Чернівецької області) / О. Ф. Петрук // Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Сер. : Економічні науки. – 2014. – Вип. 26. – С. 298–306.

REFERENCES

1. Kovalenko, M. A. et al. (2011) *Finansy rehionu* [Finances of the region]. M. A. Kovalenko [Ed.]. Kherson : Oldi Plus, 312 p. [in Ukrainian].
2. Basyuk, O. V. (2009) Pytannia vdoskonalennia mekhanizmu rozvytku finansovoho potentsialu Odeskoi oblasti [Issues of improvement of the mechanism of development of financial potential of the Odessa region]. *Naukovyi visnyk*, 13 (91), 219–230 [in Ukrainian].
3. Nagornaya, O. V. & Vasilishin, Yu. V. (2016) Finansovi resursy rehionu yak osnova formuvannia yoho investytsiinoho potentsialu [Financial resources of the region as the basis for the formation of its investment potential] *Young Scientist*, 6, 250–253 [in Ukrainian].
4. Ofitsiynyi sait Holovnoho upravlinnia statystyky u Vinnytskii oblasti [Official site of the Main Department of Statistics in the Vinnitsa region] <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information.html>. Retrieved from <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information.html> (accessed 1 December 2018) [in Ukrainian].
5. Ofitsiynyi sait Holovnoho upravlinnia Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy u Vinnytskii oblasti [Official site of the State Treasury of Ukraine in the Vinnitsia region] <http://www.treasury.gov.ua/reg/control/vin/uk/index>. Retrieved from <http://www.treasury.gov.ua/reg/control/vin/uk/index> (accessed 1 December 2018) [in Ukrainian].
6. Petruk, O. F. (2014) Zabezpechenist finansovymy resursamy rehionu – osnova sotsialno-ekonomichnoho rozvytku (na prykladi Chernivetskoi oblasti) [Provision of financial resources of the region – the basis of socio-economic development (on the example of the Chernovtsy region)] *Naukovyi visnyk [Bukovynskoho derzhavnoho finansovo-ekonomichnoho universytetu]. Ekonomichni nauky. [Scientific Bulletin [Bukovinsky State Financial-Economic University]. Economic sciences]*, 26, 298–306 [in Ukrainian].

М. Ю. Мироненко, доктор наук по государственному управлению, профессор; **О. В. Гайдей** (Винницкий торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета). **Источники формирования финансовых ресурсов региона.**

Аннотация. Целью статьи является исследование источников формирования финансовых ресурсов региона, анализ состава и динамики финансовых ресурсов Винницкой области и их влияния на экономическое развитие. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения, диалектического подхода. **Результаты.** В статье рассмотрены сущность финансовых ресурсов региона, исследованы источники и элементы финансовой ресурсной базы региона. Проанализированы состав и динамика финансовых ресурсов Винницкой области (финансовых ресурсов населения, предприятий и местного бюджета) за 2015–2017 гг. Определены проблемы формирования и использования финансовых ресурсов региона и предложены задачи для их решения. **Практическая значимость результатов исследования.** В статье обосновано, что внедрение предложенных мероприятий может способствовать увеличению суммы денежных средств для развития региона.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, регион, доходы, государственное регулирование, финансовый потенциал региона.

M. Myronenko, Doctor of Sciences in Public Administration, Professor; **O. Gaydey** (Vinnitsa Trade and Economics Institute, Kyiv National Trade and Economics University). **Sources of formation of financial resources of the region.**

Annotation. *The purpose of the article is to study the sources of the formation of financial resources of the region, analysis of the composition and dynamics of financial resources of the Vinnitsa region and their impact on economic development. **Methodology of research.** Solving the tasks set in the article is carried out with the help of such general scientific and special research methods: analysis and synthesis, systematization and synthesis, a dialectical approach. **Findings.** In the article the essence of financial resources of the region is considered, sources and elements of the financial resource base of the region are investigated. The composition and dynamics of financial resources of Vinnitsa oblast (financial resources of the population, enterprises and local budget) for 2015–2017 years are analyzed. The problems of formation and use of financial resources of the region are determined and the problems for solving them are proposed. **Practical value.** The article substantiates that the introduction of the proposed measures may contribute to an increase in the amount of money for the development of the region.*

Keywords: *financial resources, region, incomes, state regulation, financial potential of the region.*